

For et grønt og levende Nes

Introduksjon

Vi som stiller til valg for Venstre, gjør det fordi vi ønsker å sikre ei fortsatt grønn og levende Nes-bygd.

År for år, dekar for dekar, bygges det stadig ned matjord, myr og skog. Kommunens karakteristiske ravinelandskap forsøkes utjevna med avfallsmasser. Friluftsområder og grønne lunger kjemper imot boligbygging og minutter kortere bilveg. I arbeidet med å bekjempe global oppvarming har ikke Nes-samfunnet på over 12 år nådd ¼ av sine klimamål med frist 2030. Fortsetter vi på denne kursen blir det grønne i Nes kun å finne på kommunevåpenet.

På grunn av dette ivrer Nes Venstre for et slagkraftig klimabudsjett, en egen plan for å ivareta det biologiske mangfoldet i kommunen, og å håndheve prinsippet om arealnøytralitet.

Samtidig som at vårt alles livsgrunnlag, naturen, forvitrer, frykter vi for at Nes-samfunnet i økende grad gir innbyggerne færre muligheter for å leve «det gode liv der elvene møtes». Folkehelsen i Nes er dårligere stilt enn i befolkninga ellers i vår region. Vi har mer overvekt, ensomhet og psykiske plager. Gjennomsnittsinntekta er også lavere i Nes. Helse og økonomi henger sammen. Med generelt økte og økende priser må vi som samfunn forhindre at det utvikles en ond spiral mellom folkehelse og privatøkonomi.

Nes Venstre mener derfor det er viktig å støtte oppom frivilligheta, lag og foreninger, slik at de fortsatt kan drifte sine tilbud til beste for innbyggerne uten urimelige priser og kontingenter. Det er også sentralt at kommunen utvider og videreutvikler gratistilbud innen uorganiserte og egenstyrte aktiviteter, utlånsordninger og rådgivningstjenester. Blir folk ekskludert fra tilbud og aktiviteter, dør lokalsamfunna våre sakte, men sikkert ut.

Dagens trykk på kommunale investeringer, med store oppkjøp og nybygging, øker vår felles gjeld til over pipa. Dette fører til enorme renteutgifter som gjør større og større innhugg på driftsbudsjettene, og vi må spare inn på tjenester, tilskudd og miljøtiltak. Konsekvensene er synlige allerede:

I Nes-skolen er det i dag færre lærere per elev enn da man innførte lærernormen i 2014. Siden 2019 har man valgt å øke skolekorpsets kostnader med 50%, og i 2022 vedtok et flertall i kommunestyret drastiske kutt i svømmeopplæringa for barne- og ungdomsskoleelever.

Hvis det for kommunen står om å kjøpe og eie tjenester som private kan sikre, eller å ivareta grunnleggende opplæring og forebyggende tilbud for barn og unge, velger vi i Nes Venstre det siste.

Godt valg!

Landbruk og næringsliv

Nes er i dag en pendlerkommune. Venstre vil at flere skal ha mulighet til å jobbe nærmere hjemmet dersom de ønsker det. Kortere reisetid gir mindre tidsklemme og en enklere hverdag for familien, samt mindre press på miljø og infrastruktur for samfunnet. For at det skal bli mulig, må vi gjøre det attraktivt for mennesker som er villige til å satse og skape arbeidsplasser. Slik får vi ei levende bygd.

Med globale utfordringer som klima- og miljøkrise, pandemiutbrudd og krig på europeisk jord, må vi som samfunn hegne om landbruket og matproduksjon av beredskapshensyn. For mange er det i dag dårlig økonomi å drifte gårdsbruk, og derfor må man sikre at bøndene får flere bein å stå på. Dette for at så mange som mulig velger å fortsette eller starte opp som Nes, og Norges, kanskje viktigste selvstendige næringsdrivende.

Nes Venstres vil:

- Tilrettelegge for gründervirksomhet generelt, og i landbruket spesielt
- Inkludere landbruket i næringslivsnettverk, innovasjon og entreprenørskapsutvikling
- Legge til rette for gårdsturisme og gårdsmatproduksjon, samt involvere landbruket i en kommunal plan for reiseliv og turisme i Nes.
- Iverksette en mulighetsanalyse for øvrige næringer i kommunen
- Regulere næringsareal med egne infrastruktur- og transportløsninger for små- og mellomstore bedrifter
- Dele opp anbud slik at mindre aktører får reell mulighet til å konkurrere om dem
- Samarbeide med bedrifter for å tilby gode tjenester til innbyggerne, bl.a. ved å benytte offentlig forsknings- og utviklingskontrakt og industriell utviklingskontrakt (OFU/IFU) i aktuelle prosjekter.
- Utvikle og styrke næringsssentre med mulighet for bl.a. drop-in kontorer for «stedsuavhengige arbeidsplasser»
- Sette ambisiøse måltall for grønne innovative offentlige anskaffelser
- Følge opp kravet om 2 lærlinger per 1000 innbyggere følges opp i kommunens anskaffelser
- Tilrettelegge for andelslandbruk og parsellhager
- Tilrettelegge for økt samarbeid mellom bønder, barnehager, skoler og SFO, bl.a. for etablering av skolehager
- Stimulere til klima- og miljøvennlig landbruk (også økologisk) gjennom veiledning, forvaltning og rammevilkår

Steds- og boligutvikling

Boligbygging er blant verstingene når det kommer til nedbygging av matjord og naturområder. I tillegg truer det viktige, allmenne friluftsarealer som f.eks. Bautaplassen ved Årnes brygge. Ved fortsatt boligvekst må man bygge tettere og høyere, i allerede etablerte tettsteder ved kollektivknutepunkt. Samtidig må man ta sterkt hensyn til eksisterende boligmasse og arkitektonisk utforming. Innbyggerveksten må ikke overstige kapasiteten i kommunale tjenester.

Nes Venstre vil:

- Sikre at ny boligetablering tar hensyn til friområder og naturmiljø, samt eksisterende bebyggelse mht. til byggehøyder og arkitektonisk utforming
- Ha et konsentrert utbyggingsmønster rundt etablerte tettsteder og kollektivknutepunkt
- Ikke ha større innbyggervekst enn de kommunale tjenestene kan drifte.
- Ivareta småbypreget i Årnes sentrum ved å bevare trehusbebyggelsen samt byggehøyde på maks fire etasjer
- Tillate større byggehøyder der dette er til minst sjenanse for allmenheten
- Si ja til prosjekter som ivaretar og videreutvikler Bautaplassen Årnes brygge og Høyeparken som åpne, allmenne møteplasser i friluft
- Ivareta allmenne grønne lunger, natur- og friluftsområder i hele Nes
- Stille krav til at byggeprosjekter sikrer utvikling av pluss-hus

Klima og miljø

Nes Venstre ønsker et naturmiljø og klima vi mennesker kan leve i, av og med, alltid. Miljøorganisasjonen Sabima har rangert Nes kommune blant landets dårligste på å ta vare på naturen. Nes kommune har vedtatt at man innen 2030 skal kutte klimagassutslipp med 60% sammenlikna med i 2009, så langt har man kuttet 13%.

Nes Venstre vil derfor:

- Innføre og håndheve prinsippet om arealnøytralitet
- Føre arealregnskap i tillegg til klimaregnskap, samt klima- og arealbudsjett ifm. kommunens økonomiske budsjett og handlingsplan
- Utarbeide en egen kommunedelplan for biologisk mangfold
- Stille krav til bærekraftige løsninger til bygg- og anleggsbransjen gjennom kommuneplan og reguleringsplaner
- Sette tydelige miljøkriterier ved anskaffelser
- Utrede muligheter for mer effektiv avfallshåndtering, økt kildesortering og mulighet for gjenvinning og resirkulering, herunder kiloprisering av avfall og hjemme-kompostering
- Utrede fradrag i eiendomsskatten for å stimulere til energiltak på bolig (varmepumpe, jordvarme, etterisolering, skifte vinduer og dører, kledning/tak)
- Verne om myrene mot nedbygging og torvuttak
- Utarbeide en egen skogsdriftsplan
- Etablere blomsterenger som del av jordbruksområder, samt påse at veikanter ikke slås før blomstring er ferdig
- Utarbeide skjøtselsplaner for områder med rødlista arter
- Være positive til lokale satsninger på fornybar energi, gitt at disse i stor grad hensyntar dyre- og planteliv og menneskers bo- og livskvalitet
- Fortsette å elektrifisere kommunale transportmidler og anleggsmaskiner
- Kartlegge mulighet for solcelleanlegg på kommunale bygg

Dyrevelferd

Venstre har alltid søkt å være en stemme for dem som ikke sjøl kan fremme sin sak – derfor jobber vi for dyrs rettigheter, i tillegg til mennesker og naturmiljøet.

Nes Venstre vil:

- Jobbe for at det vedtas en kommunal dyrevelferdsplan. Denne skal innbefatte ville dyr, landbruksdyr og kjæledyr
- Etablere flere hundeparker, dvs. inngjerdede områder der hunder kan løpe fritt året rundt
- Etablere et agilityanlegg i kommunen, i tilknytning til en av de kommunale hundeluftegårdene
- Sikre at det tas hensyn til dyreliv ved utbygginger
- Regulere skogsdrifta slik at hogst ikke foregår i hekketida
- Sikre forsvarlig forvaltning av dyrelivet gjennom forskrifter for jakt, fangst og bestandsmål
- Vurdere hensynssoner for bruk av privat fyrverkeri

Samferdsel

Venstre jobber for reduksjon i biltrafikken, og ønsker derfor å få mer person- og godstrafikk over på jernbanenettet. Samtidig erkjenner vi at bilen fortsatt vil være folks primære måte å forflytte seg på i Nes. Vi vil jobbe for både en oppgradering av Kongsvingerbanen og en bedring av rutetilbudet, samt vedlikehold av kommunale veger.

Av hensyn til folkehelse, klima og miljø, mener Venstre at det er viktig å legge bedre til rette for myke trafikanter slik at flere vil ferdes til fots og til sykkel. Herunder skille myke og harde trafikanter over elvene.

Nes Venstre vil:

- Jobbe for etablering av en perrong 2 på Årnes stasjon
- Jobbe for et differensiert togtilbud på Kongsvingerbanen med region- og lokaltog for slik å sikre flere avganger. Dette også for å få tilbake tilbud på stasjonene Boddung og Seterstøa
- Etablere flere ladepunkter for EL-kjøretøy
- Utarbeide egen kommunedelplan for samferdsel med spesielt fokus på myke trafikanter
- At tilbud om tilkallingstransport av modell «Pilot Nes» utvikles og videreføres

Mangfold

Mobbing, rasisme og annen diskriminering er et vedvarende samfunnsproblem i Nes kommune. Dette forringer folks psykiske og fysiske helse, og må forebygges. Hele Nes-samfunnet skal være trygt og tilgjengelig for alle mennesker.

Nes Venstre vil:

- Støtte tiltak som bygger broer mellom ulike grupper.
- Jobbe for å skape større trygghet for minoriteter og redusere diskriminering på bakgrunn av etnisitet, hudfarge, kjønn, kjønnsuttrykk, seksualitet og funksjonsevne.
- Ha som mål at ansatte i kultur, oppvekst, helse og velferd får tilbud om kurs om kjønn, seksualitet, identitet og normer
- Sørge for at barn i kommunen lærer om likeverd, menneskerettigheter, mangfold og antidiskriminering så tidlig som mulig
- Sikre universell utforming som norm i utforming av tilbud og tjenester
- Videreføre og utvikle brukerstyrt personlig assistanse (BPA) som et likestillingsverktøy, dette for å sikre alles livskvalitet

Oppvekstpolitikk

Barn og unge i Nes opplever mer mobbing enn landsgjennomsnittet. De sliter med dårligere fysisk og psykisk helse og får mindre svømmeundervisning enn tidligere. De skårer også dårligere på grunnleggende ferdigheter som lesing og regning. Samtidig er det færre lærere per elev i Nes-skolen nå enn ved innføringa av lærernormen i 2014, og Nes har flest ufaglærte sammenliknet med alle våre nabokommuner, ifølge Grunnskolens Informasjonssystem (GSI).

Nes Venstre vil:

- Styrke svømmeundervisninga i grunnskolen
- Rekruttere flere lærere ved å øke ansettelses- og kompetansetillegg, samt tillate nyansatte å beholde tillegg fra tidligere arbeidsgiver.
- Sikre bedre ivaretagelse av nyutdannede lære.
- Beholde flere erfarne lærere ved å utvide lønnsstigen
- Være tydelige overfor KS at utdanning og trofast tjeneste skal lønne seg
- Behandle nasjonal norm for lærertetthet som en minstenorm man skal ligge over.
- Fortsette satsning på fornying av læreverk
- Gi undervisningspersonell mer tid til kjerneoppgavene ved å forhindre inngripende endringer i løpet av skoleåret og redusere administrative oppgaver
- Jobbe for at skolenes lederteam får mer tid til pedagogisk ledelse
- Utvide valgfagtilbudet i ungdomsskolen, bl.a. med e-sport
- Evaluere og vurdere 1:1 elev-iPad i barneskolen
- Opprette «mobbeknapp» på kommunens nettside
- Vurdere opprettelse av mobbeombud.
- Sikre tilbudet til barn med krav om spesialpedagogisk oppfølging
- Utvide kapasitet på eksisterende skoler, før bygging av nye
- Tilrettelegge for skolehager

- Jobbe for økt dekning helsesykepleiere, sosiallærere og miljøterapeuter/-arbeidere
- Innføre søskenmoderasjon på tvers av barnehage og skolefritidsordning
- Minske antall dispensjoner fra pedagognorm i barnehagene ved å sikre etter- og videreutdanning for ansatte
- Ivareta mangfoldet med en blanding av kommunale, ideelle/foreldredrevne og kommersielle barnehager
- Sikre ansatte opplæring i å avdekke og håndtere ofre for vold og overgrep

Helse og velferd

Nesbuenes velferd er truet. Det blir flere pleietrengende, og kommunen sliter med å rekruttere nok sjukepleiere til å sikre forsvarlige helsetjenester. Samtidig øker antallet mennesker som lever i fattigdom. Å hjelpe dem som trenger det mest er velferdssamfunnets viktigste oppgave.

Nes Venstre vil:

- Øke sosialhjelpsstøtta
- Øke grunnbemanningen for å redusere sykefraværet, bedre arbeidsmiljø og trivsel, samt høyne kvaliteten på de ulike tjenestene.
- Rekruttere flere sykepleiere ved å øke ansettelses- og kompetansetillegg, samt tillate nyansatte å beholde tillegg fra tidligere arbeidsgiver.
- Beholde flere sykepleiere ved å utvide lønnsstigen
- Være tydelige overfor KS at utdanning og trofast tjeneste skal lønne seg
- Legge til rette for kommunalt ansatte fastleger.
- Legge til rette for at fysioterapeuter med kommunale avtaler kan ha grupper i terapi-bassenget i Nes svømmehall uten at de eller brukere må betale leie og egenandel
- Styrke det psykiske helsevernet
- Styrke Frisklivssentralen
- Oppdatere kommunens ruspolitiske plattform og styrke det forebyggende arbeidet mtp. rusbrukere i alle aldre
- Ha en lokal «rusreform light», som innebærer at kommunen samarbeider med politiet for at brukere av ulovlige rusmidler i større grad henvises til rådgivning, helsehjelp og behandling heller enn det tradisjonelle straffespetet.

Kultur, idrett og frivillighet

Folkehelse i Nes er dårligere stilt enn i befolkninga ellers i vår region. Vi har mer overvekt, ensomhet og psykiske plager. Gjennomsnittsinntekta er også lavere i Nes. Helse og økonomi henger sammen. Derfor må lavterskeltilbud som er tilgjengelige for alle ivaretas og utvides slik at alle har tilgang til arenaer og forebyggende tilbud som sikrer folkehelse.

Nes Venstre vil:

- At Nes Svømmehall benyttes mer aktivt i kommunens folkehelsearbeid

- Arrangere regelmessige dialogmøter mellom organisasjonene, politikere og administrasjon
- Tilrettelegge for økt samarbeid mellom NAV, rådene og organisasjonene for å nå ut til flere familier med lavinntekt
- Utvide til et meråpent Nes bibliotek
- Styrke utlånsordningene BUA og Nes bibliotek til å inkludere flere redskaper, instrumenter og artikler
- Tilrettelegge for flere egenorganiserte aktivitetstilbud rundt om i kommunen
- Inkludere vedlikehold av turstier, skiløyper o.l. i kommunale støtteordninger
- Utrede aktivitetstilbud som i større grad treffer jentene
- Videreføre arrangementsstøtten og indeksregulere driftsstøtten ihht. KPI
- Forenkle søknadsregimet ved i større grad bruke frivillighetsregisteret og eksisterende systemer for innhenting av informasjon.
- Legge til rette for flerårig støtte, heller enn kortsiktige støtteordninger.
- Jobbe for arenaer for lavterskel motoraktiviteter.
- Øke dirigentstøtten for musikkorps
- Videreutvikle Høieparken/Årnes brygge med badeplass og skatepark
- Sikre og utvide gratistilbud som ungdomsklubber og seniorkafé

Folkestyre og medvirkning

Nes blei rangert på 199. plass i Åpenhetsbarometeret 2022, hvilket plasserer kommunen blant landets dårligste på åpenhet. Dette blant annet pga. mangelfulle og kortvarige postlister på nett. Samtidig dropper nær 40% av stemmeberettigede å delta i kommunevalg. Dette er kritisk for et levende og fungerende lokaldemokrati.

Nes Venstre vil:

- Forbedre kommunens postlisters tilgjengelighet betraktelig
- Jobbe for å etablere kommunalt lobbyregister
- Ta innspill fra kommunale råd, velforeninger og andre organisasjoner på alvor og tillegge disse stor vekt
- Inkludere befolkninga mer aktivt i viktige beslutningsprosesser med flere folke-møter og dialogkonferanser
- Ha et eget utvalg for kultur, idrett og frivillighet
- Videreutvikle barn og unges mulighet for medvirkning i kommunale råd
- Jobbe for stemmerett til 16-åringer i lokalvalg
- Jobbe for direktevalg på ordfører
- Redusere ordførers godtgjøring til 90% av lønn for stortingsrepresentanter.

Administrasjon og styring

Beredskapen i Nes er mangelfull all den tid internett-tilgang og telefondekninga ikke er tilfredsstillende i hele kommunen. Kommunen driftes lite effektivt når det er flere måneders

saksbehandlingstid, mindre fokus på digitalisering og prosjektdokumenter som skremmer vekk potensielle bedrifter legges ut på anbud. Samtidig fører dårlig kommunikasjon og lite hensiktsmessig delegering til unødige hindre for god drift av flere tilbud i kommunen.

Nes Venstre vil:

- Effektivisere kommunens saksbehandlingstid ved bl.a. økt digitalisering og flere ansatte
- Sikre at anbudsdokumenter utformes slik at så mange tilbydere som mulig kan og vil konkurrere om dem
- Utarbeide mer effektiv delegering, samordning og kommunikasjon på tvers av kommunalområder og virksomheter
- Ansette kommunal «søkolog» hvis hovedansvar er å søke på ulike midler til kommunalområdene